

Wojewódzki Urząd Pracy

Informacja o niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy

Katowice   listopad   2008r.

Uwagi metodologiczne

W niniejszej informacji wykorzystano dane zawarte w sprawozdaniu o rynku pracy MPiPS-01, które sporządzane jest co miesiąc. Część informacji pochodzi z załącznika 1 do MPiPS-01, który wykonywany jest co kwartał. Wykorzystano również dane zawarte w sprawozdaniu MPiPS-07 „Sprawozdanie o osobach niepełnosprawnych bezrobotnych lub poszukujących pracy nie pozostających w zatrudnieniu”, które sporządzane jest w okresach półrocznych. Ponadto cytowane są informacje statystyczne pochodzące z Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

Zgodnie z metodologią sporządzania sprawozdań o rynku pracy za **niepełnosprawnych bezrobotnych** uważa się osoby zarejestrowane w powiatowym urzędzie pracy jako bezrobotne, spełniające warunki określone w art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20 kwietnia 2004r. (tekst jednolity Dz.U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415) oraz warunki ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych, z wyjątkiem bezrobotnych odbywających szkolenia i staż.

Za **niepełnosprawnych poszukujących pracy i nie pozostających w zatrudnieniu** uważa się osoby zarejestrowane w powiatowym urzędzie pracy, niezatrudnione, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 1 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, poszukujące zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej oraz spełniające warunki określone w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych. W praktyce oznacza to, że do osób tej kategorii zaliczani są niepełnosprawni, którzy aktualnie nie pozostają w zatrudnieniu, lecz deklarują chęć jego podjęcia. Najczęściej osoby te pobierają świadczenia rentowe bądź osiągają inny dochód, co uniemożliwia im nabycie statusu bezrobotnego. Stąd też ewidencjonowane są jako poszukujące pracy.

1 Skala bezrobocia niepełnosprawnych

1.1 Śląscy niepełnosprawni – uwagi ogólne

Z definicji wynika, że niepełnosprawny to osoba, która posiada odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony lub osoba, która takiego orzeczenie nie posiada, lecz odczuwa ograniczenie sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku (zabawa, nauka, praca, samoobsługa).

W spisie ludności z 2002 roku ustalono¹, że w województwie śląskim liczba niepełnosprawnych wynosiła 560,7 tys. co stanowiło 11,8% ludności województwa i 10,3% ogółu niepełnosprawnych w kraju.

W porównaniu z krajem natężenie zjawiska niepełnosprawności w 2002 r. w województwie śląskim było mniejsze. O ile na Śląsku na 1000 mieszkańców województwa przypadało 118 osób niepełnosprawnych, to w kraju 143 osoby. Jak widać, w naszym regionie co ósmy mieszkaniec był osobą niepełnosprawną (w kraju co siódmy).

Na Śląsku natężenie zjawiska niepełnosprawności w miastach i na wsi jest zasadniczo identyczne, w kraju jest większe na wsi.

W spisie ludności z 2002r., dla osób w wieku 16 lat i więcej ustalono 3 stopnie niepełnosprawności: znaczny, umiarkowany oraz lekki.

---

¹ Źródło: www.stat.gov.pl

Jak widać z danych zawartych w poniższej tabeli ponad połowę śląskich niepełnosprawnych stanowiły osoby posiadające orzeczenie o lekkim (32,8%) oraz o umiarkowanym (24,6%) stopniu niepełnosprawności.

Niepełnosprawni tylko biologicznie stanowili 21,8% ogółu inwalidów mieszkających w województwie. W subpopulacji niepełnosprawnych tylko biologicznie 15,5 tys. osób tj. 12,7% tej zbiorowości odczuwało całkowicie ograniczoną zdolność do wykonywania podstawowych czynności, a 106,9 tys. osób odczuwało poważne ograniczenia sprawności.

Niepełnosprawni według stopnia niepełnosprawności w 2002 r w województwie śląskim

Osoby niepełnosprawne	Ogółem	Miasta	Wieś
	w tysiącach		
OGÓŁEM	560,7	443,1	117,6
mężczyźni	271,8	212,6	59,2
kobiety	288,9	230,5	58,4
<i>osoby niepełnosprawne prawnie² razem</i>	438,3	348,4	89,9
w wieku 16 lat i więcej o stopniu niepełnosprawności	427,4	339,8	87,6
– znacznym	79,6	62,7	16,9
– umiarkowanym	138,1	111,9	26,2
– lekkim	183,8	147,3	36,5
– nieustalonym	26,0	17,8	8,2
w wieku 0 – 15 lat z uprawnieniami do zasiłku pielęgnacyjnego	10,9	8,6	2,3
<i>osoby niepełnosprawne tylko biologicznie³razem</i>	122,4	94,8	27,6
odczuwające ograniczenie sprawności:			
– całkowite	15,5	12,2	3,3
– poważne	106,9	82,6	24,3

Z danych zebranych w trakcie Narodowego Spisu Powszechnego wynika, że na Śląsku niepełnosprawność w tym samym stopniu dotyka mężczyzn i kobiety (co ósmy mężczyzna i co ósma kobieta), a niepełnosprawne panie stanowiły 51,5% ogółu niepełnosprawnych w 2002 r.

Zjawisko niepełnosprawności nasila się wraz z wiekiem co przedstawia poniższa tablica:

Osoby niepełnosprawne według płci i grup wieku w 2002 r.

Osoby niepełnosprawne	Ogółem	W wieku							
		0 – 15 lat	16 – 24	25 – 34	35 – 44	45 – 54	55 – 64	65 – 74	75 lat i więcej
w odsetkach ludności danej grupy wieku i płci									
OGÓŁEM	11,8	2,1	2,7	3,1	7,0	18,0	27,0	29,6	39,4
Mężczyźni	11,8	2,3	3,1	3,6	8,1	19,1	31,3	29,7	37,9
Kobiety	11,8	1,9	2,3	2,6	5,8	17,0	23,2	29,5	40,0

² osoby niepełnosprawne prawnie tj. takie, które posiadały odpowiednie, aktualne orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony;

³ osoby niepełnosprawne tylko biologicznie tj. takie, które nie posiadały orzeczenia, ale miały (odczuwały) całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych

1.2 Zmiany w liczbie zarejestrowanych bezrobotnych niepełnosprawnych

Na koniec września 2008r. w powiatowych urzędach pracy województwa śląskiego zarejestrowanych było 10 200 osób niepełnosprawnych. Liczba zaewidencjonowanych tej kategorii obejmowała 7 493 bezrobotnych i 2 707 poszukujących pracy.

Wybrane kategorie zarejestrowanych na Śląsku. Stan w końcu miesiąca

miesiąc/ rok	Bezrobotni ogółem	w tym		% wskaźnik	
		bezrobotni niepełnosprawni	niepełnosprawni poszukujący pracy i nie pozostający w zatrudnieniu	4:2	3:2
1	2	3	4	5	6
XII/98	150 174	3 070	b.d.		2,04
XII/99	210 253	3 414	b.d.		1,62
XII/00	259 790	4 287	b.d.		1,65
XII/01	313 353	5 740	4 995	1,59	1,83
XII/02	330 150	6 665	4 561	1,38	2,02
XII/03	325 516	8 325	4 465	1,37	2,56
XII/04	309 704	9 081	4 042	1,31	2,93
XII/05	281 280	9 388	3 716	1,33	3,03
XII/06	229 819	9 099	3 467	1,51	3,96
XII/07	165 960	7 922	3 108	1,87	4,77
IX/08	118 374	7 493	2 707	2,29	6,33

b.d. brak danych

W dalszym ciągu przedmiotem opracowania będzie jedynie zbiorowość zarejestrowanych niepełnosprawnych legitymujących się statusem bezrobotnego.

Od momentu powstania województwa śląskiego (1 stycznia 1999 r.) do marca 2006r. w regionie notowany był wzrost bezrobocia niepełnosprawnych.

Co prawda w niektórych okresach (miesiące wiosenne) obserwowane były niewielkie spadki liczby zarejestrowanych niepełnosprawnych, wynikało to jednak z sezonowości zjawiska, a nie z poprawy sytuacji zatrudnieniowej tej kategorii bezrobotnych.

Dokładne dane dotyczące liczby zarejestrowanych bezrobotnych niepełnosprawnych według stanów na koniec miesiąca zawarto w tabeli.

Niepełnosprawni bezrobotni zarejestrowani na Śląsku w latach 1999-2008. Stan w końcu miesiąca

miesiąc / rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Styczeń	3 499	4 399	5 976	6 991	8 683	9 359	9 574	9 258	8 208
Luty	3 647	4 525	6 052	7 129	8 753	9 515	9 620	9 165	8 103
Marzec	3 917	4 696	6 124	7 344	8 891	9 540	9 666	9 107	8 100
Kwiecień	3 887	4 648	6 151	7 418	8 822	9 473	9 526	8 808	7 946
Maj	3 865	4 762	6 060	7 567	8 800	9 274	9 347	8 520	7 804
Czerwiec	3 880	4 895	6 136	7 648	8 756	9 263	9 155	8 414	7 748
Lipiec	3 938	5 063	6 201	7 747	8 687	9 242	9 039	8 307	7 570
Sierpień	3 953	5 236	6 240	7 843	8 713	9 233	9 096	8 272	7 535

Wrzesień	4 092	5 297	6 360	7 849	8 777	9 246	9 074	8 120	7 493
październik	4 196	5 493	6 442	8 080	8 815	9 232	8 956	7 889	
Listopad	4 319	5 684	6 695	8 172	8 914	9 245	9 029	7 937	
Grudzień	4 287	5 740	6 665	8 325	9 081	9 388	9 099	7 922	

Należy przypomnieć, że wśród ogółu śląskich bezrobotnych tendencję wzrostową w kształtowaniu się liczby zaewidencjonowanych obserwowano do końca 2002 roku. W 2003 roku bezrobocie zmniejszało się. Trendy spadkowe obserwowano także w kolejnych latach.

W momencie powstania nowego województwa śląskiego udział niepełnosprawnych w całej populacji zarejestrowanych był stosunkowo niski i wynosił ponad 2 proc.

Do 2001r. odsetek ten spadał, pomimo, iż bezwzględna liczba bezrobotnych inwalidów rosła. Jak z tego wynika, dynamika wzrostu bezrobocia niepełnosprawnych była niższa od średniej wojewódzkiej.

Od 2002 roku obserwujemy wzrost wysokości wskaźnika udziału, według stanu na koniec września 2008r. wśród ogółu zaewidencjonowanych w śląskich urzędach pracy odsetek bezrobotnych niepełnosprawnych wynosił ponad 6 proc.

Analiza poziomu liczby zarejestrowanych bezrobotnych według powiatów i podregionów możliwa jest od 2000 roku. Przyjmując jako okres porównawczy III kwartał 2000 i 2008 roku widzimy, że bezrobocie niepełnosprawnych rosło we wszystkich podregionach, przy czym skala wzrostu nie była równomierna.

Biorąc pod uwagę kryterium liczb bezwzględnych, najwyższe przyrosty notowano w podregionie sosnowieckim i częstochowskim. Jednak obserwując wielkości dynamiki wzrostu stwierdzamy, że w szczególnie złej sytuacji znalazł się podregion tyski, gdzie liczba niepełnosprawnych bezrobotnych powiększyła się o 167 proc. Globalnie w całym województwie liczba bezrobotnych niepełnosprawnych wzrosła o ponad 80 proc. W analizowanym okresie na Śląsku wystąpiła wyraźna redukcja liczby zarejestrowanych ogółem, w ciągu siedmiu lat stan bezrobocia zmalał o 126,8 tys. osób, tj. o 51,7%. Jak z tego wynika, w zbiorowości bezrobotnych niepełnosprawnych wystąpiły tendencje odwrotne od obserwowanych wśród ogółu zarejestrowanych.

Jeżeli chodzi o niepełnosprawnych bezrobotnych, to najniższą dynamikę wzrostu zanotowano w podregionie katowickim i rybnickim (wzrost odpowiednio o 27,5% oraz o 41,9%). Dokładne dane dotyczące tej kwestii zawarto w tabeli.

<i>Podregiony</i>	<i>Liczba niepełnosprawnych bezrobotnych. Stan 30.09.</i>		<i>Wzrost</i>	
	<i>2000</i>	<i>2008</i>	<i>liczby bezwzględne</i>	<i>dynamika (rok 2000=100%)</i>
Podregion bielski	544	1161	617	213,4
Podregion bytomski	363	602	239	165,8
Podregion częstochowski	588	1301	713	221,3
Podregion gliwicki	490	878	388	179,2
Podregion katowicki	796	1015	219	127,5
Podregion rybnicki	534	758	224	141,9
Podregion sosnowiecki	608	1327	719	218,3
Podregion tyski	169	451	282	266,9
Ogółem	4092	7493	3401	183,1

Bardzo zróżnicowana była sytuacja poszczególnych powiatów. Jeżeli chodzi o wzrost bezrobocia niepełnosprawnych wyrażony liczbami bezwzględnymi, to na przestrzeni badanego okresu był obserwowany w 35 powiatach, niewielką redukcję (o 11 osób) zanotowano jedynie w powiecie raciborskim. Najwyższe przyrosty wystąpiły w Częstochowie, Sosnowcu, Bielsku-Białej, Zabrze i powiecie cieszyńskim.

Analizując wskaźnik dynamiki widzimy, że absolutnym rekordzistą okazał się powiat cieszyński, w którym zanotowano aż pięciokrotny wzrost liczby zarejestrowanych. Wysoka dynamika wzrostu wystąpiła w Tychach i powiatach ziemskich: bieruńsko – lędzińskim, mikołowskim, będzińskim oraz zawierciańskim. Ujemną dynamiką cechował się wspomniany już powiat raciborski, w miastach Chorzów i Świętochłowice skala wzrostu była kilkuprocentowa.

Zmiany w liczbie zarejestrowanych bezrobotnych niepełnosprawnych wg powiatów

Podregiony	Liczba niepełnosprawnych bezrobotnych. Stan 30.09		Wzrost / spadek	
	2000	2008	liczby bezwzględne	dynamika (rok 2000=100%)
Będziński	101	265	164	262,4
Bielski	118	207	89	175,4
Cieszyński	60	303	243	505,0
Częstochowski	93	220	127	236,6
Gliwicki	70	121	51	172,9
Kłobucki	62	73	11	117,7
Lubliniecki	31	41	10	132,3
Mikołowski	34	90	56	264,7
Myszkowski	73	124	51	169,9
Pszczyński	58	90	32	155,2
Raciborski	143	132	-11	92,3
Rybnicki	28	69	41	246,4
Tarnogórski	72	109	37	151,4
Bieruńsko-Lędziński	18	51	33	283,3
Wodzisławski	113	178	65	157,5
Zawierciański	74	187	113	252,7
Żywiecki	89	195	106	219,1
Bielsko-Biała	277	456	179	164,6
Bytom	212	362	150	170,8
Chorzów	125	130	5	104,0
Częstochowa	360	884	524	245,6
Dąbrowa Górnicza	130	269	139	206,9
Gliwice	187	349	162	186,6
Jastrzębie Zdrój	87	111	24	127,6
Jaworzno	63	125	62	198,4
Katowice	288	359	71	124,7
Mysłowice	110	145	35	131,8
Piekary Śląskie	48	90	42	187,5
Ruda Śl.	140	188	48	134,3
Rybnik	98	161	63	164,3
Siemianowice Śląskie	52	106	54	203,8
Sosnowiec	240	481	241	200,4
Świętochłowice	81	87	6	107,4
Tychy	59	220	161	372,9
Zabrze	233	408	175	175,1
Żory	65	107	42	164,6
Razem	4 092	7 493	3401	183,1

Warto dodać, że wzrost liczby zarejestrowanych niepełnosprawnych w poszczególnych powiatach niekoniecznie oceniany musi być negatywnie. Możliwe jest, że w wybranym powiatowym urzędzie pracy uruchamiany jest atrakcyjny program dla bezrobotnych niepełnosprawnych. Jeżeli okazuje się on

skuteczny - za pośrednictwem publicznych służb zatrudnienia poprawia się sytuacja inwalidów, następuje eskalacja zgłoszeń niepełnosprawnych poszukujących zatrudnienia. To ludzie, którzy uwierzyli, iż warto się zarejestrować, gdyż dzięki temu może odmienić się sytuacja na rynku pracy.

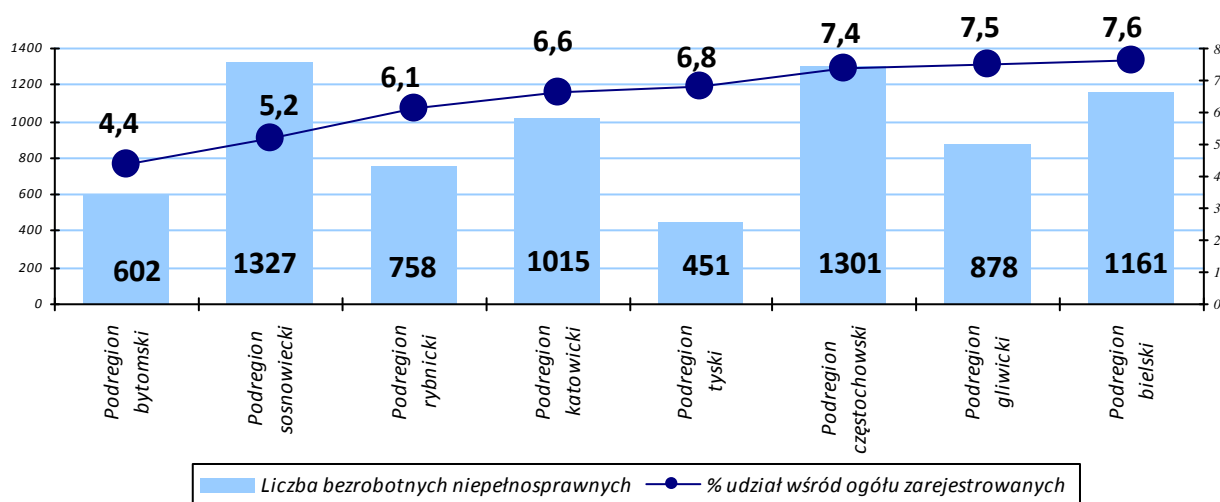
Szacuje się, że w województwie śląskim populacja niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym liczy ponad 360 tys. osób. Jak widać, tylko znikomym odsetkiem korzysta z usług powiatowych urzędów pracy.

1.3 Terytorialne zróżnicowanie bezrobocia niepełnosprawnych. Stan na 30 września 2008r.

Charakterystyczną cechą bezrobocia niepełnosprawnych jest stosunkowo duże zróżnicowanie pod względem liczby zarejestrowanych. W końcu września 2008r. najwięcej bezrobotnych niepełnosprawnych zarejestrowanych było w podregionach sosnowieckim i częstochowskim. Najmniej bezrobotnych tej kategorii pozostawało w rejestrach powiatowych urzędów pracy z podregionu tyskiego. W poszczególnych podregionach udział bezrobotnych niepełnosprawnych wśród ogółu zaewidencjonowanych był zróżnicowany, wahał się od 4,4% (w podregionie bytomskim) do 7,6% (w podregionie bielskim).

Wydaje się, że w najgorszej sytuacji są bezrobotni niepełnosprawni z podregionów bielskiego i częstochowskiego – stosunkowo wysoka liczba niepełnosprawnych oraz bardzo wysoki wskaźnik udziału. Dodatkowo, z uwagi na fakt, iż w wymienionych podregionach dominują gminy wiejskie mamy do czynienia z wysokim bezrobociem utajonym niepełnosprawnych (o czym w części podsumowującej).

Niepełnosprawni bezrobotni wg podregionów. Stan w końcu września 2008r.

Z punktu widzenia problemu rozmiaru bezrobocia niepełnosprawnych, najlepiej oceniamy sytuację w podregionie bytomskim (relatywnie mała liczba zarejestrowanych, niższy od przeciętnego wskaźnik udziału).

Według stanu na 30 września br. liczba zaewidencjonowanych bezrobotnych niepełnosprawnych w poszczególnych powiatach wahała się od 41 do 884 osób.

Najwięcej bezrobotnych inwalidów zarejestrowanych było w miastach na prawach powiatu: Częstochowie (884), Sosnowcu (481) i Bielsku – Białej (456). Najmniej zarejestrowanych stwierdzono w małych powiatach ziemskich: lublinieckim (41), bieruńsko – lędzińskim (51) oraz rybnickim (69).

Porównano także wskaźnik procentowego udziału bezrobotnych niepełnosprawnych wśród ogółu zarejestrowanych. Okazało się, że w województwie są powiaty (miasta grodzkie), gdzie udział niepełnosprawnych jest szczególnie wysoki (Częstochowa 11,9%, Bielsko-Biała – 11,1%, Tychy 10,6% i Katowice 9,7%). Na przeciwnym końcu listy rankingowej znajdują się powiaty zawierciański (3,0%), kłobucki (3,1%) i tarnogórski (3,3%), w których udziały bezrobotnych niepełnosprawnych wśród ogółu są niskie. Dokładniej tę kwestię zilustrowano w poniższej tabeli.

Niepełnosprawni bezrobotni wg powiatów. Stan w końcu września 2008 r.

Powiaty	Liczba zarejestrowanych bezrobotnych OGÓŁEM	w tym: bezrobotni niepełnosprawni	
		osoby	% udział wśród ogółu
Będziński	5 298	265	5,0
Bielski	3 089	207	6,7
Cieszyński	4 329	303	7,0
Częstochowski	4 350	220	5,1
Gliwicki	2 120	121	5,7
Kłobucki	2 318	73	3,1
Lubliniecki	1 798	41	2,3
Mikołowski	2 251	90	4,0
Myszkowski	3 473	124	3,6
Pszczyński	1 453	90	6,2
Raciborski	1 774	132	7,4
Rybnicki	1 026	69	6,7
Tarnogórski	3 297	109	3,3
Bieruńsko Łędziński	835	51	6,1
Wodzisławski	3 377	178	5,3
Zawierciański	6 171	187	3,0
Żywiecki	3 805	195	5,1
Bielsko-Biała	4 103	456	11,1
Bytom	6 825	362	5,3
Chorzów	3 589	130	3,6
Częstochowa	7 401	884	11,9
Dąbrowa Górnicza	4 620	269	5,8
Gliwice	4 186	349	8,3
Jastrzębie Zdrój	2 585	111	4,3
Jaworzno	2 455	125	5,1
Katowice	3 697	359	9,7
Mysłowice	2 112	145	6,9
Piekary Śląskie	1 831	90	4,9
Ruda Śląska	2 563	188	7,3
Rybnik	2 458	161	6,6
Siemianowice Śląskie	2 112	106	5,0
Sosnowiec	6 913	481	7,0
Świętochłowice	1 355	87	6,4
Tychy	2 085	220	10,6
Zabrze	5 429	408	7,5
Żory	1 291	107	8,3
Razem województwo	118 374	7 493	6,3

2 Cechy demograficzno - społeczne niepełnosprawnych bezrobotnych

W końcu września 2008r. wśród bezrobotnych zaliczanych do kategorii niepełnosprawnych 11,5% miało prawo do pobierania zasiłku (861 osób). Kobiety stanowiły 56,4% wszystkich uprawnionych do zasiłku w tej kategorii (486 osób).

Należy podkreślić, że wśród ogółu śląskich bezrobotnych odsetek zasiłkobiorców jest wyższy o 2,2 pkt. proc., wg stanu na 30 września br. zasiłek o którym mowa otrzymywało 16,3 tys. osób, co stanowiło 13,7% wszystkich zarejestrowanych.

Bezrobotni niepełnosprawni to przede wszystkim mieszkańcy miast, na terenach wiejskich zamieszkuje niespełna 14% z nich. Wśród ogółu bezrobotnych na Śląsku analogiczny miernik jest wyższy i wynosi około 18 procent.

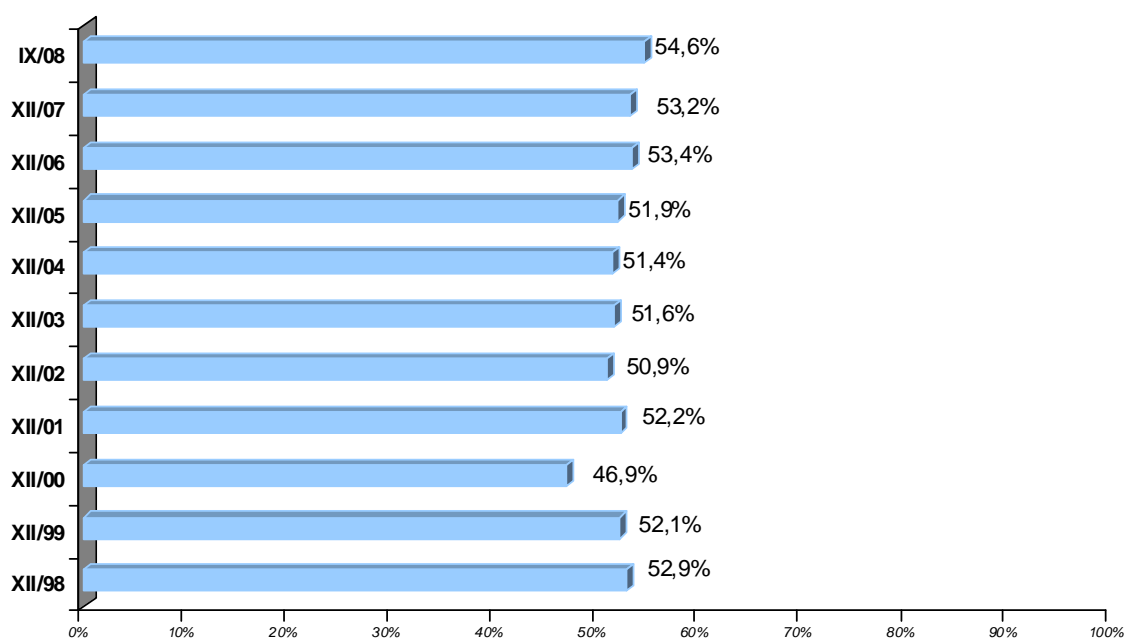
Z punktu widzenia szans na podjęcie zatrudnienia niekorzystna jest struktura demograficzno–społeczna zarejestrowanych bezrobotnych niepełnosprawnych, która została opisana według stanu na koniec III kwartału 2008 r. (w niektórych przypadkach, z uwagi na metodologię zbierania danych statystycznych, przytoczono dane odnoszące się do stanu z końca czerwca 2008r.).

2.1 Płeć bezrobotnych niepełnosprawnych

Płeć stanowi kryterium podziału uwzględniające historyczną odrębność stosunków prawnych, społecznych i ekonomicznych, odmiennosć procesów biologicznego dojrzewania organizmu i dochodzenia do dojrzałości społecznej i ekonomicznej. Na rynku pracy objawia się odmiennosćią sytuacji kobiet i mężczyzn.

Wśród zarejestrowanych bezrobotnych niepełnosprawnych dominują kobiety, które na koniec września br. stanowiły 53,6% ogółu opisywanej subpopulacji. Należy podkreślić, że w tym samym czasie wśród ogółu bezrobotnych na Śląsku udział pań był zdecydowanie wyższy i wynosił 62,0%. Generalnie wśród niepełnosprawnych z tendencją przewagi kobiet mamy do czynienia od czasu monitorowania zjawiska. Dokładne dane w tej kwestii zilustrowano na wykresie.

*Procentowy wskaźnik udziału kobiet wśród niepełnosprawnych bezrobotnych na Śląsku.
Stan w końcu roku / kwartału*

Bezrobocie niepełnosprawnych kobiet cechują tendencje wzrostowe. Analizując lata 2000-2008 stwierdzamy, że od września 2000r. liczba bezrobotnych niepełnosprawnych pań wzrosła w województwie o 90 proc. (1902 osób) W tym samym okresie zbiorowość zarejestrowanych niepełnosprawnych mężczyzn powiększyła się o 1496 osób (tj. o 75,6%). Potwierdza to tezę, że sytuacja niepełnosprawnych kobiet na rynku pracy jest trudniejsza.

Niepełnosprawne bezrobotne kobiety - stan na koniec miesiąca

miesiąc / rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
styczeń	1 814	2 297	3 094	3 550	4 446	4 807	4 898	4 815	4 356
luty	1 871	2 355	3 141	3 595	4 453	4 865	4 903	4 783	4 285
marzec	2 021	2 455	3 132	3 699	4 527	4 893	4 899	4 746	4 277
kwiecień	1 976	2 413	3 164	3 743	4 505	4 856	4 854	4 630	4 255
maj	1 984	2 465	3 138	3 861	4 529	4 832	4 823	4 510	4 211
czerwiec	2 010	2 561	3 203	3 893	4 487	4 853	4 762	4 430	4 163
lipiec	2 024	2 659	3 228	3 973	4 432	4 830	4 736	4 414	4 082
sierpień	2 048	2 769	3 247	4 029	4 481	4 816	4 778	4 429	4 097
wrzesień	2 113	2 785	3 285	4 024	4 507	4 875	4 748	4 311	4 018
październik	2 173	2 883	3 301	4 169	4 530	4 832	4 718	4 215	
listopad	2 237	2 964	3 386	4 224	4 582	4 852	4 734	4 225	
grudzień	2 240	2 995	3 390	4 296	4 668	4 871	4 767	4 214	

Sytuacja powiatów pod względem liczby bezrobotnych kobiet niepełnosprawnych i ich procentowego udziału jest zróżnicowana o czym świadczą dane zawarte w poniżej tabeli.

Na podkreślenie zasługuje fakt, że w analizowanym okresie bezrobocie niepełnosprawnych kobiet nieznacznie spadło jedynie w powiecie raciborskim. Najwyższą dynamikę wzrostu obserwowano w powiecie cieszyńskim, gdzie liczba niepełnosprawnych bezrobotnych kobiet powiększyła się blisko sześciokrotnie.

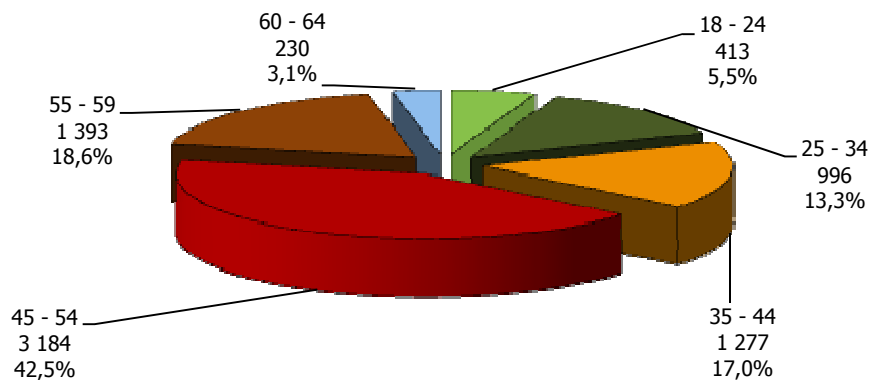
Powiat	Stan 30 września 2000r.		Stan 30 września 2008r		Wzrost/spadek	
	Liczba bezrobotnych niepełnospr. kobiet	% udział wśród ogółu niepełnosprawnych	Liczba bezrobotnych niepełnospr. kobiet	% udział wśród ogółu niepełnosprawnych	liczby bezwzględne	dynamika (wrzesień 2000=100%)
Będziński	46	45,5	152	57,4	+106	330,4
Bielski	62	52,5	109	52,7	+47	175,8
Cieszyński	29	48,3	166	54,8	+137	572,4
Częstochowski	39	41,9	97	44,1	+58	248,7
Gliwicki	40	57,1	65	53,7	+25	162,5
Kłobucki	24	38,7	30	41,1	+6	125,0
Lubliniecki	12	38,7	25	61,0	+13	208,3
Mikołowski	21	61,8	49	54,4	+28	233,3
Myszkowski	24	32,9	57	46,0	+33	237,5
Pszczyński	36	62,1	53	58,9	+17	147,2
Raciborski	78	54,5	76	57,6	-2	97,4
Rybnicki	12	42,9	34	49,3	+22	283,3
Tarnogórski	34	47,2	57	52,3	+23	167,6
Bieruńsko-Lędz.	9	50,0	23	45,1	+14	255,6
Wodzisławski	58	51,3	99	55,6	+41	170,7
Zawierciański	33	44,6	92	49,2	+59	278,8

Powiat	Stan 30 września 2000r.		Stan 30 września 2008r		Wzrost/spadek	
	Liczba bezrobotnych niepełnospr. kobiet	% udział wśród ogółu niepełnosprawnych	Liczba bezrobotnych niepełnospr. kobiet	% udział wśród ogółu niepełnosprawnych	liczby bezwzględne	dynamika (wrzesień 2000=100%)
Żywiecki	44	49,4	84	43,1	+40	190,9
Bielsko-Biała	148	53,4	234	51,3	+86	158,1
Bytom	110	51,9	198	54,7	+88	180,0
Chorzów	68	54,4	66	50,8	-2	97,1
Częstochowa	162	45,0	440	49,8	+278	271,6
Dąbrowa G.	70	53,8	157	58,4	+87	224,3
Gliwice	96	51,3	187	53,6	+91	194,8
Jastrzębie Zdrój	52	59,8	76	68,5	+24	146,2
Jaworzno	32	50,8	80	64,0	+48	250,0
Katowice	149	51,7	166	46,2	+17	111,4
Mysłowice	61	55,5	92	63,4	+31	150,8
Piekary	25	52,1	40	44,4	+15	160,0
Ruda Śl.	82	58,6	105	55,9	+23	128,0
Rybnik	55	56,1	92	57,1	+37	167,3
Siemianowice Śl.	27	51,9	57	53,8	+30	211,1
Sosnowiec	135	56,3	256	53,2	+121	189,6
Świętochłowice	41	50,6	48	55,2	+7	117,1
Tychy	32	54,2	137	62,3	+105	428,1
Zabrze	126	54,1	241	59,1	+115	191,3
Żory	41	63,1	78	72,9	+37	190,2
Razem	2113	51,6	4018	53,6	+1905	190,2

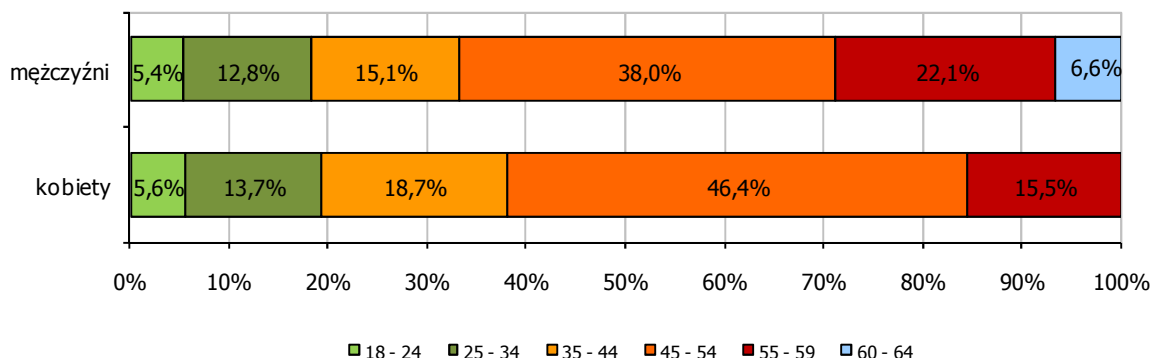
2.2 Bezrobotni niepełnosprawni wg wieku

Niepełnosprawność najczęściej nabywa się z wiekiem, stąd w końcu września 2008r. osoby młode, poniżej 35 roku życia stanowiły zaledwie jedną piątą bezrobotnych niepełnosprawnych (18,8% - 1618 osób). Dominującą kategorią były osoby w wieku od 45 do 54 lat (42,5%). Zbiorowość kobiet była nieco młodsza od zbiorowości mężczyzn.

*Bezrobotni niepełnosprawni wg wieku
- stan na koniec września 2008r.*

Struktura bezrobotnych według wieku i płci
(w %) - stan na koniec III kwartału 2008

Pomimo, iż począwszy od 2002 roku statystyki urzędów pracy wskazują na spadek zarówno liczby bezrobotnej młodzieży, jak i jej udziału procentowego w ogólnej liczbie zarejestrowanych, na śląskim rynku pracy blisko połowa zarejestrowanych to ludzie młodzi, którzy nie ukończyli jeszcze 35. roku życia (46,0%).

Jeżeli chodzi o niepełnosprawnych, notujemy tendencje odwrotne. Wśród tej kategorii bezrobotnych wyraźnie dominują osoby, które ukończyły 45. rok życia (64,3%). Jest to między innymi konsekwencją przywołanego wcześniej faktu, iż niepełnosprawność najczęściej nabywa się z wiekiem.

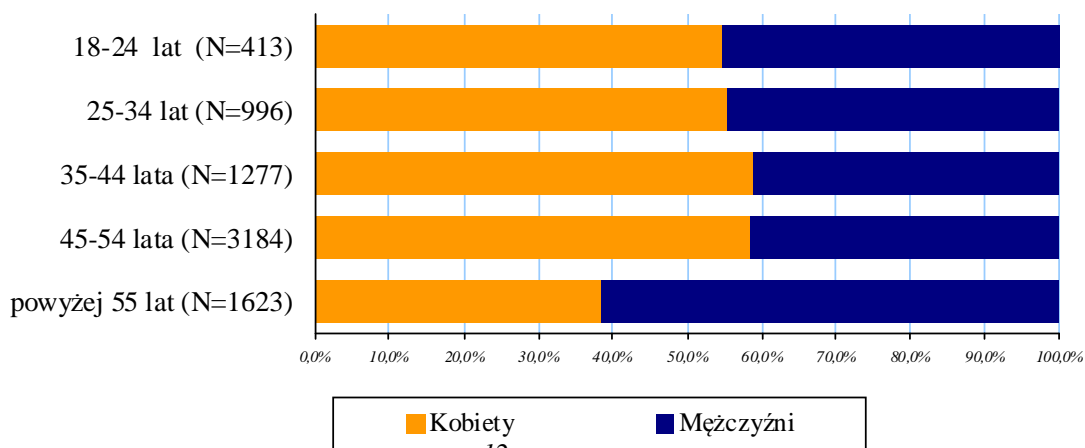
Tak więc porównując strukturę wieku bezrobotnych niepełnosprawnych oraz pozostałych zarejestrowanych na Śląsku widzimy diametralne różnice, co zilustrowano w poniższej tabeli.

Stan 30.09.2008r.

Przedziały wiekowe	Bezrobotni niepełnosprawni N= 7 493	Bezrobotni ogółem N= 118 374
18- 24 lat	5,5%	18,3%
25 - 34 lata	13,3%	27,7%
35 - 44 lata	17,0%	18,4%
45 - 54 lata	42,5%	25,6%
powyżej 55 lat	21,8%	10,0%

Wśród niepełnosprawnych w poszczególnych przedziałach wiekowych udziały kobiet i mężczyzn nie są równomierne. Panie dominują w przedziałach wiekowych od 18 do 54 roku życia. Nadreprezentacja panów widoczna jest wyłącznie wśród bezrobotnych niepełnosprawnych powyżej 55 lat. Przewaga kobiet w większości grup wyodrębnionych ze względu na wiek potwierdza ich trudną sytuację na regionalnym rynku pracy.

Bezrobotni niepełnosprawni - udziały kobiet i mężczyzn w poszczególnych grupach wyodrębnionych ze względu na wiek. Stan 30.09.2008r.

2.3 Bezrobotni niepełnosprawni wg wykształcenia

Wykształcenie jest jednym z głównych czynników ułatwiających sukces na rynku pracy. Generalnie osoby z niskim poziomem wykształcenia częściej dotyka problem braku zatrudnienia. Są też szczególnie narażone na długookresowe bezrobocie.

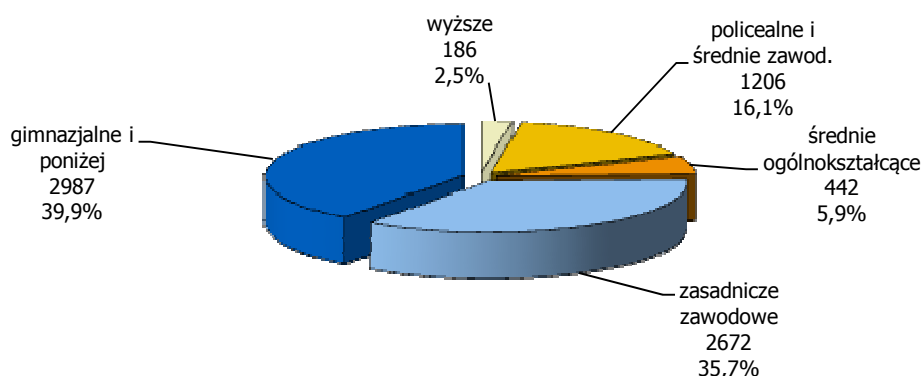
Poziom wykształcenia bezrobotnych niepełnosprawnych odbiega in minus od średniej wojewódzkiej.

W tej sytuacji, trudne jest pozyskanie ofert pracy, a nawet określenie kierunku ewentualnej rekwalifikacji niepełnosprawnych. Prawdopodobnie jest to też jedna z przyczyn niskiej frekwencji niepełnosprawnych na kursach zmieniających lub doskonalących zawod.

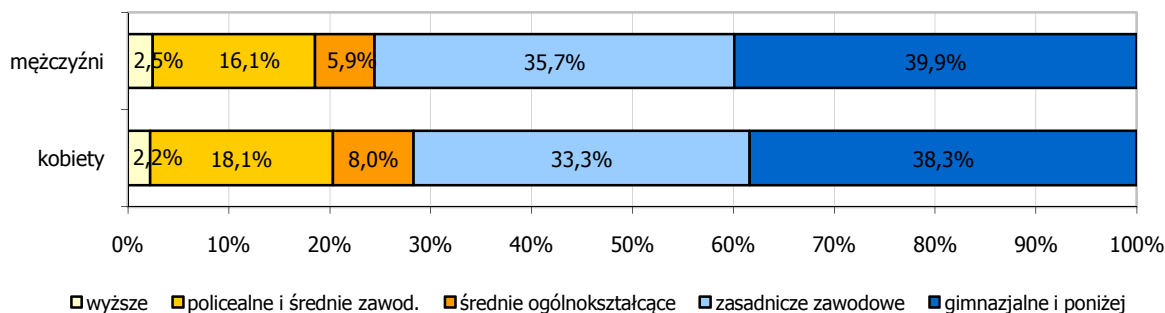
Z informacji zebranych na koniec września br. wynika, że blisko 40 proc. niepełnosprawnych zakończyło edukację w gimnazjum lub nawet go nie ukończyło (w odniesieniu do okresu sprzed reformy szkolnictwa ten poziom wykształcenia oznacza wykształcenie podstawowe lub niepełne podstawowe). Ponad 35 proc. ukończyło szkołę zasadniczą zawodową, zaś 22,0% legitymowało się średnim wykształceniem. Rzadko niepełnosprawni posiadali wyższe wykształcenie (2,5%).

Niepełnosprawne bezrobotne kobiety legitymowały się nieco wyższym poziomem wykształcenia od mężczyzn, chociaż różnice trudno uznać za znaczące.

*Struktura bezrobocia wg wykształcenia wśród osób niepełnosprawnych
- stan na koniec września 2008r.*

*Struktura bezrobotnych niepełnosprawnych wg wykształcenia i płci
- stan na koniec września 2008r.*

2.4 Bezrobotni niepełnosprawni wg czasu pozostawania bez pracy

Długość czasu pozostawania bez pracy ma dla bezrobotnych szczególne znaczenie, decyduje bowiem nie tylko o ich sytuacji ekonomicznej, ale może mieć także istotny wpływ na morale i społeczną postawę osób poszukujących pracy.

Zbyt długie oczekiwanie na podjęcie zatrudnienia może w efekcie doprowadzić do braku gotowości do podjęcia pracy, czyli do bierności zawodowej.

Śląski rynek pracy charakteryzuje się wysokim procentowym udziałem długookresowo bezrobotnych. Jest to zjawisko niekorzystne.

Analizując strukturę bezrobocia pod względem czasu pozostawania bez pracy można zauważyć, że w końcu III kwartału 2008 roku zaledwie co dziesiąty niepełnosprawny mógł poszczycić się krótkim, maksymalnie jednomiesięcznym „stażem na bezrobociu”. W kolejnych przedziałach wyodrębnionych ze względu na „czas pozostawania bez pracy” liczba zarejestrowanych liniowo rosła.

Najliczniejszą grupę bezrobotnych niepełnosprawnych (2,7 tys. tj. 36,0%) stanowiły osoby pozostające bez zatrudnienia nieprzerwanie powyżej 2 lat. Wśród pozostałych śląskich bezrobotnych analogiczny wskaźnik był o ponad 12 punktów procentowych niższy, co potwierdzają dane liczbowe zawarte w poniższym zestawieniu.

stan 30.09.2008r.

<i>Czas pozostawania bez pracy w miesiącach</i>	<i>Bezrobotni niepełnosprawni</i>		<i>Bezrobotni ogółem</i>	
	<i>liczba osób</i>	<i>%</i>	<i>liczba osób</i>	<i>%</i>
do 1 miesiąca	679	9,1	21 227	17,9
1-3	870	11,6	20 906	17,7
3-6	923	12,3	15 819	13,4
6-12	1 208	16,1	18 453	15,6
12-24	1 113	14,9	13 687	11,6
powyżej 24	2 700	36,0	28 282	23,9
razem	7 493	100,0	118 374	100,0

Wysoki udział chronicznie bezrobotnych jest jedną z najbardziej niekorzystnych cech struktury bezrobocia niepełnosprawnych. Sytuacja osób z orzeczoną niepełnosprawnością jest zdecydowanie trudniejsza od sytuacji ogółu bezrobotnych.

Podobnie jak wśród pozostałych śląskich bezrobotnych, udział niepełnosprawnych pozostających bez pracy powyżej 2 lat rośnie z ich wiekiem. W końcu czerwca 2008 r.⁴ najwyższy udział chronicznie bezrobotnych odnotowano wśród niepełnosprawnych powyżej 55. roku życia (ok. 50%).

Najniższy udział długookresowo bezrobotnych obserwowano wśród niepełnosprawnych, którzy nie przekroczyli 25 lat. Tylko co dziesiąty z nich oczekiwał na pracę ponad dwa lata (9,7%). Dokładne dane dotyczące tej kwestii zawarto w zestawieniu tabelarycznym.

Niepełnosprawni bezrobotni wg wieku i czasu pozostawania bez pracy

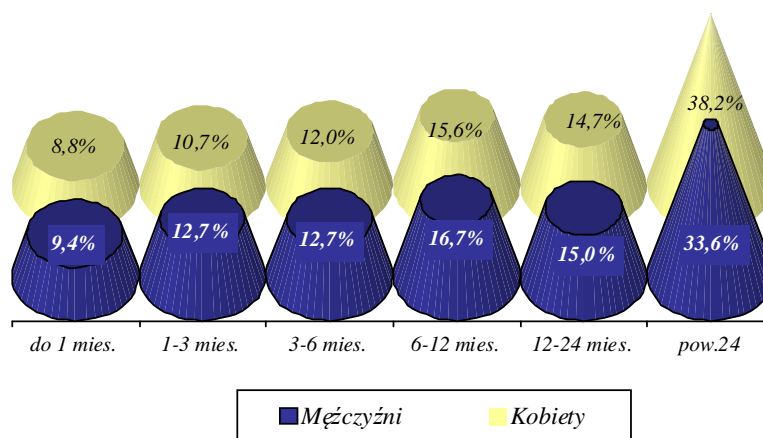
Wiek	Czas pozostawania bez pracy w miesiącach						Razem
	do 1 miesiąca	1-3	3-6	6-12	12-24	powyżej 24	
18-24 lat	78	66	73	92	55	39	403
25-34 lat	104	158	185	204	139	278	1068
35-44 lat	93	161	186	215	191	450	1296
45-44 lat	230	353	445	545	507	1308	3388
55-59 lat	74	101	154	196	187	644	1356
60 lat i więcej	3	20	16	38	39	121	237
	Dane w %						
18-24 lat	19,4	16,4	18,1	22,8	13,6	9,7	100
25-34 lat	9,7	14,8	17,3	19,1	13,0	26,0	100
35-44 lat	7,2	12,4	14,4	16,6	14,7	34,7	100
45-44 lat	6,8	10,4	13,1	16,1	15,0	38,6	100
55-59 lat	5,5	7,4	11,4	14,5	13,8	47,5	100
60 lat i więcej	1,3	8,4	6,8	16,0	16,5	51,1	100

⁴ Korelacja danych dotyczących czasu pozostawania bez pracy w wykształceniu i wieku bezrobotnych niepełnosprawnych możliwa jest w okresach półrocznych, stąd najbardziej aktualne dane dotyczą czerwca 2008r.

Chroniczny brak pracy w dużej mierze zależy także od poziomu wykształcenia. I tak – osobami niepełnosprawnymi poszukującymi zatrudnienia nieprzerwanie ponad 24 miesiące są bezrobotni o najniższych kwalifikacjach. Wśród bezrobotnych niepełnosprawnych legitymujących się dyplomem wyższej uczelni co czwarty (26,5%) szuka pracy powyżej dwóch lat. Analogiczny wskaźnik w zbiorowości niepełnosprawnych o najniższym poziomie wykształcenia (podstawowe lub podstawowe nieukończone) jest wyższy (41,8%).

Płeć okazuje się czynnikiem warunkującym długość „stażu na bezrobociu”. Sytuacja niepełnosprawnych mężczyzn jest korzystniejsza niż kobiet w tym sensie, że wśród bezrobotnych niepełnosprawnych pań zjawisko chronicznego bezrobocia jest bardziej widoczne. Jak widać na poniższym wykresie, w końcu III kwartału 2008 r. 38,2% inwalidek poszukiwało pracy nieprzerwanie ponad rok, wśród panów analogiczny wskaźnik wynosił 33,6%.

Bezrobotni niepełnosprawni wg płci i czasu pozostawania bez pracy

2.5 Niepełnosprawni bezrobotni wg dotychczasowego stażu pracy

W końcu września 2008r. – 85,3% ogółu zarejestrowanych niepełnosprawnych to osoby legitymujące się stażem pracy⁵.

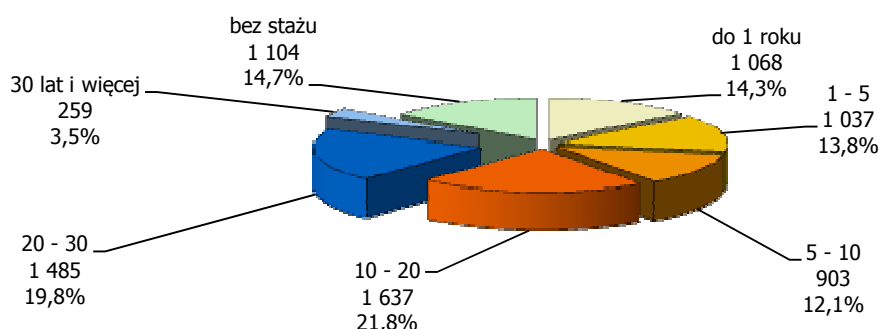
W tabeli porównano strukturę według dotychczasowego stażu pracy poprzednio pracujących bezrobotnych niepełnosprawnych oraz ogółu bezrobotnych zarejestrowanych w regionie. Jak widać, wśród niepełnosprawnych krótkim stażem pracy (do jednego roku) legitymuje się niższy odsetek niż wśród ogółu zarejestrowanych na Śląsku. Równocześnie w zbiorowości niepełnosprawnych procentowy udział osób o najdłuższym stażu pracy jest stosunkowo wysoki. Przeciętnie dłuższy staż pracy u niepełnosprawnych wynika z faktu, że są oni starsi od ogółu zaewidencjonowanych.

stan 30.09.2008r.

Długość dotychczasowego stażu pracy	Bezrobotni poprzednio pracujący	
	Bezrobotni niepełnosprawni N= 6 389	Bezrobotni ogółem N= 90 387
do 1 roku	16,7%	19,9%
1-5 lat	16,2%	23,0%
5-10 lat	14,1%	16,3%
10-20 lat	25,6%	20,7%
20-30 lat	23,2%	16,0%
30 i więcej	4,0%	4,0%

⁵ wśród ogółu śląskich bezrobotnych analogiczny miernik jest zdecydowanie niższy i przybiera wartość 76,4%

*Struktura bezrobocia wg stażu pracy wśród osób niepełnosprawnych
- stan na koniec września 2008r.*

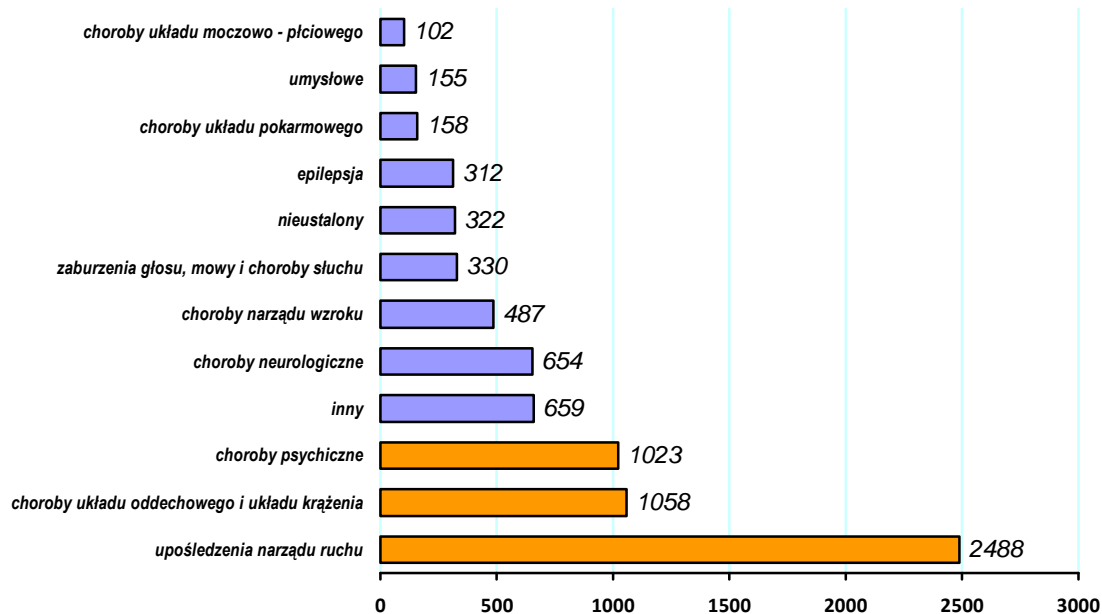

2.6 Przyczyny niepełnosprawności

Według danych z dnia 30 czerwca 2008 r.⁶ w powiatowych urzędach pracy województwa śląskiego zarejestrowanych było 7748 bezrobotnych ze statusem niepełnosprawnych. Zdecydowana większość posiadała orzeczenie o lekkim stopniu niepełnosprawności – 5 845 osób (75,4%). Kolejne 1 760 osób legitymowało się umiarkowaną niepełnosprawnością (22,7%), a 143 bezrobotnych znacznym stopniem niepełnosprawności (1,8%).

Biorąc pod uwagę przyczyny kwalifikujące do niepełnosprawności, niezmiennie najpowszechniejsze są kłopoty związane z funkcjonowaniem narządów ruchu. Bardzo dużo klientów powiatowych urzędów pracy podaje również choroby układu oddechowego i układu krążenia oraz choroby psychiczne, jako czynniki powodujące przynależność do omawianej kategorii osób. Te trzy główne grupy dolegliwości dotyczą ok. 59% zarejestrowanych ze statusem niepełnosprawnych.

Przyczyny niepełnosprawności – stan 30.06.2008r.

⁶ w tej części wykorzystano dane sprawozdania MPiPS-07 „o osobach niepełnosprawnych bezrobotnych lub poszukujących pracy i nie pozostających w zatrudnieniu, które sporządzane jest w okresach półrocznych. Najbardziej aktualne dane, w oparciu o które sporządzono informację o przyczynach niepełnosprawności, dostępne są według stanu na koniec czerwca 2008r.

PODSUMOWANIE

Narodowy Spis Powszechny z 2002r. po raz pierwszy w warunkach transformacji ustrojowej dostarczył informacji o skali niepełnosprawności na Śląsku. W świetle danych uzyskanych Urzędu Statystycznego w Katowicach zasoby ludzkie regionu tworzą zbiorowość o nienajlepszym stanie zdrowia, co ósmy mieszkańców to osoba niepełnosprawna.

Na problem braku pracy wśród niepełnosprawnych spojrzeć trzeba wielowymiarowo. Aż 12 procent ogółu polskich niepełnosprawnych bezrobotnych mieszka w województwie śląskim. Nie ma w kraju drugiego regionu, w którym liczba osób tej kategorii była tak znaczna. Z drugiej strony – analizując wysokość wskaźnika procentowego udziału wśród ogółu bezrobotnych stwierdzamy, że nie odbiega on znacząco od średniej krajowej (są województwa, w których miernik taki jest wyższy - łódzkie, dolnośląskie).

Faktem jest, że od momentu powstania województwa śląskiego dynamika wzrostu liczby bezrobotnych niepełnosprawnych była nieco wyższa od dynamiki wzrostu całego zjawiska. Bezrobocie rejestrowane niepełnosprawnych rosło do 2006r. Wśród ogółu zarejestrowanych tendencje spadkowe obserwujemy od 2003r. Na przestrzeni ostatnich dwóch lat liczba zarejestrowanych bezrobotnych niepełnosprawnych ulega redukcji, dynamika spadku jest niższa od przeciętnej w regionie.

W momencie powstania nowego województwa śląskiego udział niepełnosprawnych w całej populacji zarejestrowanych był stosunkowo niski i wynosił ponad 2 proc.

Do 2001r. odsetek ten spadał, pomimo, iż bezwzględna liczba bezrobotnych inwalidów rosła. Jak z tego wynika, dynamika wzrostu bezrobocia niepełnosprawnych była niższa od średniej wojewódzkiej.

Od 2002 roku obserwujemy wzrost wysokości wskaźnika udziału, według stanu na koniec września 2008r. wśród ogółu zaewidencjonowanych w śląskich urzędach pracy odsetek bezrobotnych niepełnosprawnych wynosił ponad 6 proc.

Utrudnieniem rzetelnej analizy jest brak szacunków na temat bezrobocia utajonego wśród niepełnosprawnych.

Bezrobotni niepełnosprawni to zbiorowość podwójnie nastygnowana. Z jednej strony zły stan zdrowia może utrudniać (a w przypadku niektórych stanowisk wykluczać) aktywizację zawodową. Z drugiej strony wiele wskaźników dotyczących bezrobocia rejestrowanego obliczonych dla tej kategorii osiąga wartości szczególnie niskie. I tak:

- pomimo, iż ponadprzeciętnie wysoki odsetek bezrobotnych niepełnosprawnych legitymuje się dotychczasowym stażem pracy, tylko 11,5% posiada uprawnienia do pobierania zasiłku dla bezrobotnych (średnio w województwie śląskim – 13,7%, dane wg stanu na koniec września 2008r.),
- procentowy wskaźnik udziału mieszkańców wsi wśród niepełnosprawnych bezrobotnych jest relatywnie niski. Naszym zdaniem nie znaczy to, że wśród inwalidów problem bezrobocia agrarnego nie istnieje. Wydaje się, że duża część niepełnosprawnych z terenów wiejskich rezygnuje z rejestracji, gdyż bardzo często niepełnosprawność wyklucza dojazd do ewentualnego miejsca zatrudnienia.
- niski poziom wykształcenia bezrobotnych niepełnosprawnych oraz niewystarczające kwalifikacje wyraźnie zmniejszają ich szanse na rynku pracy.

W strukturze wieku opisywanej kategorii zdecydowaną większość stanowią osoby, które ukończyły 44 rok życia (64,3%). Pomimo, iż niepełnosprawni ci legitymują się stażem pracy, powrót na rynek jest bardzo trudny. Pomimo znaczącej poprawy sytuacji zatrudnieniowej, pracodawcy niezmiennie stawiają wysokie wymagania dotyczące nie tylko kwalifikacji i umiejętności ale także innych cech potencjalnego pracobiorcy (wiek, płeć).

Ponad jedna trzecia bezrobotnych niepełnosprawnych bezskutecznie szuka zatrudnienia nieprzerwanie ponad 24 miesiące (36,0%). Należy pamiętać, że w przypadku chronicznie bezrobotnych aktywizacja zawodowa jest bardzo trudna.

Opracowała: Barbara Kubica, Marta Suchanek – Bijak

Spis treści

1	SKALA BEZROBOCIA NIEPEŁNOSPRAWNYCH.....	2
1.1	Ślęscy niepełnosprawni – uwagi ogólne.....	2
1.2	Zmiany w liczbie zarejestrowanych bezrobotnych niepełnosprawnych.....	4
1.3	Terytorialne zróżnicowanie bezrobocia niepełnosprawnych. Stan 30 września 2008r.....	7
2	CECHY DEMOGRAFICZNO - SPOŁECZNE NIEPEŁNOSPRAWNYCH BEZROBOTNYCH	8
2.1	Płeć bezrobotnych niepełnosprawnych	9
2.2	Bezrobotni niepełnosprawni wg wieku.....	11
2.3	Bezrobotni niepełnosprawni wg wykształcenia	13
2.4	Bezrobotni niepełnosprawni wg czasu pozostawania bez pracy	13
2.5	Niepełnosprawni bezrobotni wg dotychczasowego stażu pracy	15
2.6	Przyczyny niepełnosprawności	16